

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРАКТИЦІ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE PRACTICE OF FORMING INTERCULTURAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS IN THE MARITIME INDUSTRY

У статті представлено аналіз інтерактивних технологій у практиці формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців морської галузі. Висловлено тезу про необхідність підготовки майбутніх фахівців морської галузі, здатних до професійної комунікації в полікультурних екіпажах. Відтак акцентується потреба щодо посилення уваги до формування міжкультурної компетентності майбутніх судноводіїв та суднових механіків засобом ефективних технологій навчання. Обґрунтовано значущість формування міжкультурної компетентності у майбутніх фахівців морської галузі з огляду на специфіку їх професійної діяльності, тривалої потреби у побутовій комунікації та роботи в полікультурному екіпажі. Проаналізовано актуальні позиції дослідників щодо порушеної проблеми у сучасній науковій площині. Визначено сутність дефініції «міжкультурна компетентність» співвідносно до предмету дослідження. Студіювання порушеного питання дозволило констатувати наявність різних тлумачень поняття, що свідчить про його популярність у науковій та освітній площині. Досліджено практику впровадження інтерактивних технологій у підготовці здобувачів вищої освіти. У статті акцентовано увагу на тих засобах інтерактивного навчання, які доцільні в процесі формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців морської галузі. Саме тому у роботі досліджено модель VARK, інтерактивну онлайн-платформу MyEnglishLab, інтерактивний засіб навчання «Хмари слів»/«Теги слів» та цифровий ресурс Word it out в проєкції розвитку означеної компетентності майбутніх фахівців морської галузі з огляду на специфіку їх професійної діяльності, тривалої потреби у побутовій комунікації та роботи в полікультурному екіпажі морського судна; проаналізовано актуальні позиції дослідників щодо порушеної проблеми у сучасній науковій площині. Представлено блок-схему дефініції «міжкультурна компетентність».

Ключові слова: інтерактивний засіб навчання, цифровий ресурс, міжкультурна

компетентність, майбутні фахівці морської галузі.

The article presents an analysis of interactive technologies in the practice of forming intercultural competence of future specialists in the maritime industry. The thesis is expressed about the need to train future specialists in the maritime industry capable of professional communication in multicultural crews. Therefore, the need to increase attention to the formation of intercultural competence of future ship drivers and ship mechanics by means of effective training technologies is emphasized. The significance of the formation of intercultural competence among future specialists in the maritime industry is substantiated in view of the specifics of their professional activity, the long-term need for everyday communication and work in a multicultural crew. Current positions of researchers regarding the raised problem in the modern scientific plane are analyzed. The essence of the definition of «intercultural competence» is defined in relation to the subject of research. The study of the raised issue made it possible to ascertain the existence of different interpretations of the concept, which testifies to its popularity in the scientific and educational sphere. The practice of implementing interactive technologies in the training of higher education applicants was studied. The article focuses on those means of interactive learning that are appropriate in the process of forming the intercultural competence of future specialists in the maritime industry. That is why in our work we studied the VARK model, the interactive online platform MyEnglishLab, the interactive learning tool «Word Clouds» / «Word Tags» and the digital resource Word it out in the projection of the development of the defined competence of future specialists in the maritime industry, the significance of the formation of intercultural competence among future specialists in the maritime industry is substantiated in view of the specifics of their professional activity, the long-term need for everyday communication and work in a multicultural crew of a sea vessel; the current positions of researchers regarding the raised problem in the modern scientific plane are analyzed. A block diagram of the definition of «intercultural competence» is presented.

Key words: interactive learning tool, digital resource, intercultural competence, future maritime specialists.

УДК [37.091.31: 005.591.6]:
378.015.31:17.022.1:656.071.1
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/74.11>

Нагрибельний Б.Я.,

аспірант кафедри української мови
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка,
асистент кафедри англійської мови
в судноводінні
Херсонської державної морської
академії

Постановка проблеми. Сучасна систем вищої освіти чітко демонструє запити суспільства до якісної підготовки здобувачів, що будуть конкурентними у різних галузях на ринку праці. Такий запит стосується й підготовки майбутніх фахівців морської галузі, здатних до професійної комунікації в полікультурних екіпажах. Відтак акцентується потреба щодо посилення уваги до формування міжкультурної компетентності майбутніх судноводіїв та суднових механіків засобом ефективних

технологій навчання. Великий потенціал для такої роботи вбачаємо саме в процесі мовної освіти на основі лінгвістичного матеріалу. Оскільки мовою професійного та побутового спілкування в полікультурних екіпажах є англійська, то максимально ефективною така робота може бути організована на заняттях з англійської та української мов.

Актуальність порушеної проблеми підтверджує й інтерес дослідників до неї у сучасній науковій площині. **Аналіз останніх досліджень**

і публікацій щодо формування міжкультурної компетентності представлено в сучасній науково-методичній царині розвідками окремих її аспектів: Нагрибельної І.А. (2023); Семідоцької В.А. (2024), Склярів Т.А. (2024); Тернової О.І. (2024); Шевченко М.В. (2024). Найбільш сучасні розвідки створили наукове підґрунтя для полівекторного аналізу порушеного питання. Водночас студювання означеної у темі дослідження проблеми дозволяє акцентувати увагу на **виділенні невіршених раніше частин загальної проблеми дослідження**.

З огляду на означене **мету** дослідження визначаємо як аналіз інтерактивних технологій у практиці формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців морської галузі. Логіка наукової розвідки та означена мета вплинули на постановку **завдань дослідження**:

- обґрунтувати значущість формування міжкультурної компетентності у майбутніх фахівців морської галузі з огляду на специфіку їх професійної діяльності, тривалої потреби у побутовій комунікації та роботи в полікультурному екіпажі морського судна;

- проаналізувати актуальні позиції дослідників щодо порушеної проблеми у сучасній науковій площині;

- дослідити практику впровадження інтерактивних технологій у підготовці здобувачів вищої освіти (ЗВО).

Виклад основного матеріалу дослідження.

Питання формування міжкультурної компетентності акцентувалося в сучасному суспільстві завдяки зростаючим процесам зовнішньої та внутрішньої інтеграції в соціумі. Визначимо основні з них, що пов'язані з освітньою площиною:

- активний розвиток програм академічної мобільності для ЗВО та викладацької спільноти;

- дослідження наукових процесів поза межами власної країни;

- участь ЗВО в програмах мовних таборів, воркшопів, конференцій, дискусій та інших освітніх та наукових заходів.

Водночас окреме місце з-поміж цих процесів займає професійна діяльність фахівців морської галузі в полікультурних екіпажах, де роль міжкультурної компетентності відіграє важливе значення для імплементації:

- якісної реалізації професійних завдань на робочому місці;

- професійної комунікації з роботодавцями, крїюінговими компаніями;

- побутового спілкування між членами екіпажу поза межами фахової діяльності;

- встановлення позитивної атмосфери та уникнення непорозумінь щодо конфесійних, культурно-історичних тем, гастрономічних вподобань тощо.

Відтак формування міжкультурної компетентності майбутнього фахівця морської галузі є не просто складовою ерудованої сучасної особистості, а набирає ознак важливого інструменту фахової діяльності, яким треба вправно володіти сучасному випускнику закладу вищої освіти спеціальності «Морський та внутрішній водний транспорт».

Для нашої наукової розвідки важливо визначитися й щодо сутності дефініції «міжкультурна компетентність» співвідносно до предмету дослідження. Студювання порушеного питання дозволило констатувати наявність різних тлумачень поняття, що свідчить про його популярність у науковій та освітній площині. Нам імпонують погляди Lily A. Arasaratnam [1, с. 37–163]. Спираючись на них, було викладено й власне бачення сутності ключового поняття дослідження «міжкультурна компетентність». Проілюструємо його засобом блок-схеми, що репрезентує три блоки поняття «міжкультурна компетентність»: 1 блок – тлумачення терміна; 2 блок – функціонування поняття; 3 блок – значущість поняття міжкультурна компетентність у полікультурному діалозі.

Студювання порушеної проблеми, вивчення перспективного досвіду практиків та власний досвід викладацької діяльності дозволяють стверджувати, що ефективним засобом формування міжкультурної компетентності є інтерактивні технології навчання. Вони є дієвим освітнім інструментом як в умовах аудиторного навчання (офлайн), так і в умовах дистанційного й комбінованого формату. У дослідженні вже йшлося про те, що максимально ефективною така робота може бути організована на заняттях з англійської та української мов. Як відомо, інтерактивні технології навчання передбачають взаємодію мовців. Так, на заняттях з англійської та української мови така взаємодія здобувачів освіти може бути реалізована засобом діалогу, полілогу та краще, коли вона доповнюється візуалізацією предмету обговорення/опису/дискусії. Так, Ю. Чернецька зазначає: «Акцентуємо на ще одному важливому моменті: в цілях збереження оптимальної швидкості оброблення величезних обсягів навчальної інформації мозок фільтрує вхідні дані і ледь чи не одразу після сприйняття відкидає близько 90% інформації з органів чуття, а ключовим критерієм у цьому відборі є відмінність одержаної інформації від тієї, що мозок звикнув обробляти, за тим що його увагу передусім привертатиме все нове і незвичне. Власне, інфографіка і надає викладачеві широкі можливості привнести в інформацію такі елементи новизни й унікальності, які зроблять її більш помітною» [6, с. 79–81]. Нам імпонує таке твердження, адже воно дає стимул для реалізації інтерактивного навчання засобом візуалізації, що значно активізує продуктивні види

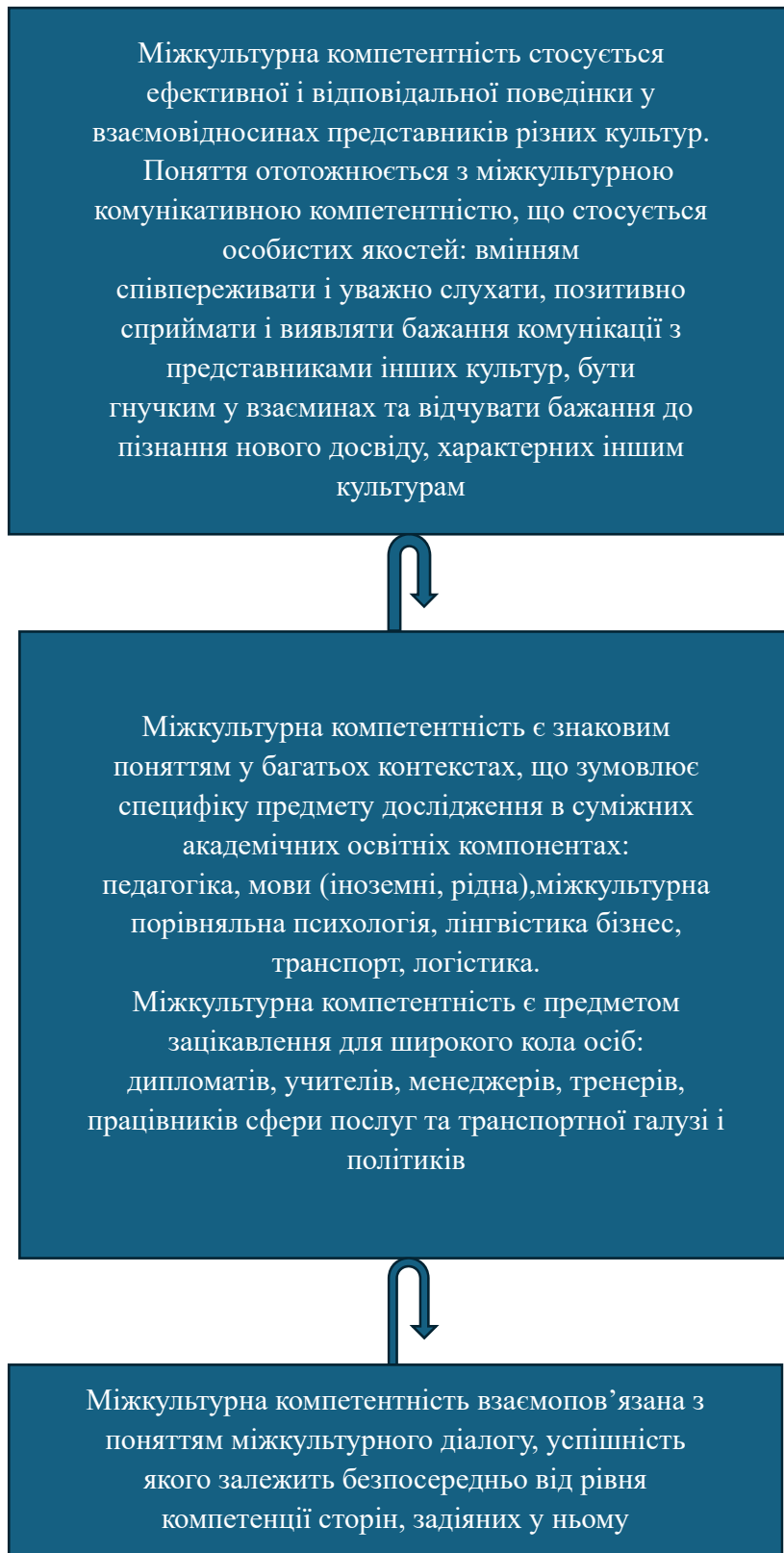

Рис. 1. Блок-схема дефініції «міжкультурна компетентність»

мовленнєвої діяльності мовця та розширює коло тем для спілкування. Своєю чергою предметом спілкування можуть бути теми історії, культури, гастрономічна культура різних етносів тощо. Узагальнюючи ідеї В. Андрієвської [2], дослідниця

розглядає модель VARK, яку вважаємо доцільною для імплементації інтерактивного навчання майбутніх фахівців морської галузі. Науковиня зазначає: «Згідно з моделлю VARK (за першими літерами англійських слів – назв стратегій) для

оброблення інформації дорослі вдаються до чотирьох основних стратегій навчання: а) зорової (Visual) – вчать, сприймаючи не слова, а графіко-ілюстративні матеріали, типу карт, графіків, схем, зображень; б) аудіальної (Auditory) – вчать, слухаючи вимовлювані слова; в) вербальної (Read/Write) – вчать, читаючи або записуючи слова; г) кінестетичної (Kinesthetic) – навчаються через практичний досвід, роблячи щось [2]. Ми погоджуємося з ідеєю про практичну значущість моделі VARK та поєднанні її з інтерактивним навчанням.

Вивчення перспективного викладацького досвіду щодо застосування інтерактивних технологій навчання на заняттях з англійської та української мов дозволило відзначити зростаючу популярність сучасного навчального ресурсу MyEnglishLab. На думку Погорілої А.І., «Інтерактивна онлайн-платформа MyEnglishLab дозволяє студентам поглиблювати та краще засвоювати знання з лексичного, граматичного та фонетичного матеріалу, а також виконувати домашнє завдання курсу будь-де та будь-коли. Програма автоматично перевіряє виконані вправи, виставляє оцінки, відстежує прогрес студентів та дозволяє підтримувати з ними зв'язок за допомогою вбудованого месенджера. Навчальна онлайн-платформа MyEnglishLab слугує відмінним джерелом та засобом змішаного навчання» [5, с. 65–67]. Дослідниця обґрунтовано визначає «сильні сторони» MyEnglishLab, які, на нашу думку, переконливо свідчать про ефективність означеного ресурсу для інтерактивного навчання міжкультурної компетентності ЗВО. Авторка відзначає, що «... очевидними перевагами навчальної платформи є:

1. Наявність інтерактивних завдань для самостійної роботи студентів.
2. Перевірка домашнього завдання, тестів здійснюється автоматично.
3. Кожен студент має власний онлайн-кабінет, за допомогою якого він відстежує свій прогрес у секції Gradebook.

Сучасні пристрої такі як смартфон, комп'ютер та планшет роблять можливим використання навчальної платформи у будь-якому місті чи країні» [5, с. 65–67]. Реалізація освітнього потенціалу інтерактивної платформи MyEnglishLab на заняттях з англійської та української мов сприятиме розширенню можливостей ЗВО-майбутніх фахівців морської галузі у вправленні з розвитку та удосконалення міжкультурної компетентності шляхом опрацювання відповідного тематичного матеріалу.

У науковій площині відзначається про ефективність та методичну доцільність таких інтерактивних засобів навчання як «Хмари слів»/ «Теги слів» та цифрового ресурсу Word it out. Студіювання означеного питання дозволяє виокремити такі тези «Послідовне виконання усіх етапів

алгоритму дозволяє застосовувати цифровий ресурс Word it out на заняттях з англійської мови як для пояснення нового матеріалу, так і для закріплення вивченого; оптимізує роботу під час етапу фронтального опитування здобувачів освіти та репрезентує нові можливості для групових форм роботи на занятті» [3, с. 120–124]. Освітній потенціал означеного застосунку вказує на те, що його застосування у формуванні міжкультурної компетентності майбутніх фахівців морської галузі буде доцільним та ефективним. «Методично грамотна організація діяльності за цією технологією створює передумови для групових, міжгрупових форм роботи, партнерської діяльності на заняттях. Реалізація комунікативної стратегії навчання на заняттях з англійської мови у виші засобом Word it out розвиває цифрову грамотність усіх учасників освітнього процесу та дозволяє ефективно використовувати час на занятті. Поліфункціональність цифрового застосунку може бути використана на етапах актуалізації опорних знань здобувачів освіти, узагальненні виучуваного матеріалу, рефлексії» [3, с. 120–124]. Водночас, розуміючи роль інтеграції та міжпредметних зв'язків на заняттях із англійської та української мови, вбачаємо необхідність їх активізації під час опрацювання лексики, зокрема й фахової.

Прикметно, що в науковій площині є такі твердження з цього приводу: «У процесі підготовки майбутніх фахівців морської галузі на заняттях з української мови доцільно приділяти увагу роботі над професійною лексикою системно, а не епізодично (у межах певних тем). Вибір ефективних, методично доцільних засобів навчання дозволить опрацювати фахову лексику у межах всього курсу української мови та сприятиме виробленню стійкої комунікативної компетентності» [4, с. 62–67]. Нам імпонує така думка, адже системна робота над фаховою лексикою дає можливість не тільки для усвідомлення її значення окремих лексем, й для її контекстуального вивчення, опрацювання етимології проведення історичних паралелей щодо слів іншомовного походження. Так, розуміння їх здебільшого голландського та німецького походження, також сприяє формуванню міжкультурної компетентності.

У результаті аналізу порушеної проблеми можемо зробити такі **висновки**: обґрунтовано значущість формування міжкультурної компетентності у майбутніх фахівців морської галузі з огляду на специфіку їх професійної діяльності, тривалої потреби у побутовій комунікації та роботи в полікультурному екіпажі морського судна; проаналізовано актуальні позиції дослідників щодо порушеної проблеми у сучасній науковій площині, зокрема В. Андрієвської, І. Нагрибельної, В. Погорілої, Ю. Чернецької та з'ясовано, що різноаспектні

пошуки науковинь мають спільну ідею про специфіку та вагомість освітнього потенціалу інтерактивних технологій; досліджено практику впровадження інтерактивних технологій у підготовці здобувачів вищої освіти. У статті акцентовано увагу на тих засобах інтерактивного навчання, які доцільні в процесі формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців морської галузі. Саме тому у роботі ми вивчали модель VARK, інтерактивну онлайн-платформу *My English Lab*, інтерактивний засіб навчання «Хмари слів»/«Теги слів» та цифровий ресурс *Word it out* в проєкції розвитку означеної компетентності майбутніх фахівців морської галузі.

Порушена у дослідженні проблема має перспективу подальшого вивчення та репрезентації у науково-методичній площині практичних прикладів застосування інтерактивних технологій задля формування міжкультурної компетентності у сучасних випускників закладів вищої освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Arasaratnam, L. A., & Doerfel, M. L. Intercultural communication competence: Identifying key components from multicultural perspectives. *International Journal of Intercultural Relations*. 2005. Vol. 29, P. 137–163.
2. Андрієвська В.В. Креативність. Енциклопедія освіти. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 432 с.
3. Нагрибельний Б.Я. Методика використання застосунку Word It Out на заняттях з англійської мови. *Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. 2022. Вип. 48. Том 3. С. 120–124.
4. Нагрибельна І.А. Засоби навчання професійної лексики у підготовці майбутніх фахівців морської галузі на заняттях з української мови. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, 2023. Вип. 101. С. 62–67.
5. Погоріла А.І. Використання платформи *My English lab* під час змішаного навчання. *Міжпредметні зв'язки: Тези XXVI Міжнар. наук.-практ. конф.*, 6–7 черв. 2024 р. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2024. С. 65–67.
6. Чернецька Ю.Г. Інфографіка у розвитку креативного мислення майбутніх філологів. Викладання мов у закладах вищої освіти на сучасному етапі. *Міжпредметні зв'язки: Тези XXVI Міжнар. наук.-практ. конф.*, 6–7 черв. 2024 р. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2024. С. 79–81.